

képeikkel és önállóan alkotott verseikkel. A hetedik évfolyam diákjai számára a nap még egy további vetélkedőt is tartogatott. Az angol nyelvet tanuló diákok ugyanis a „Let's go to London” elnevezésű angol nyelvű vetélkedőben is összemérték tudásukat. E versenyben nemcsak feladatokat kellett helyben megoldaniuk, hanem be is kellett mutatniuk Londont egy gyönyörű, általuk készített plakát segítségével.

A csütörtöki pihenés után pénteken a Bartók Béla Iskolanapok záróakkordjaként iskolánk a szülők bevonásával hatalmas majálist rendezett. Ez a nagy érdeklődéssel várt program „Azok a fergeteges 80-as évek” nevet kapta. A nap fő programjait közé tartozott a divatbemutató, amelyen osztályonként 4-5 diák bemutatta a 80-as évek divatját. Ezt egy kis zenei ízelítő követte a kor slágereiből az egyes évfolyamok diákjainak előadásában. A produkciók kiértékelése után a délelőtt további részében kollégáimmal együtt megmutattuk, megtanítottuk tanítványainknak, hogy melyek voltak akkor a mi számunkra szórakoztató játékok. A majális hangulatához hozzájárultak a szülők által készült finomságok és az állandó korhű zenei aláfestés is. A délelőtt végére igazi fergeteges hangulat alakult ki.

Az idei Bartók Béla Iskolanapok rendezvény méltó folytatása volt az elmúlt 13 év hagyományának. A visszajelzések azt bizonyítják, hogy sikerült a diákok részére nagyon gazdag, sokszínű és nem utolsósorban szórakoztató programot összeállítani, amely tartalmát és jellegét tekintve eltért a hétköznapi „szokásos tanulással” eltöltött napjaitól, ám a vidám szórakozás mellett szinte észrevétlenül olyan értékes ismeretekkel is gazdagította a tudásukat, amelyek túlmutatnak a tantervek által előírtakon.

A 60-as években járunk. Az egyik londoni lakásban szinte szüntelenül csörög a telefon. Dezo Hoffmann keresik, és újabb és újabb megrendeléseket adnak neki. Yes, OK, bye – mondja a férfi igencsak erős akcentussal. Megbízói között van John Lennon, Paul McCartney, Marilyn Monroe és Cliff Richard is.

Ki ez a Dezo Hoffmann, és minek volt köszönhető a népszerűsége a világsztárok körében? És mi köze hozzánk, szlovákiai magyarokhoz?

„Nagyon örvendek, de ha óhajtják, beszélhetünk magyarul. A Dezo Hoffmann név ugyanis a felvidéki Hoffmann Dezsőt takarja.” – kezdte a vele egyetlen magyar nyelvű interjút készítő Szántó Péterrel. Élettörténetével a szlovák Marián Pauer¹ és cseh kollégája, Antonín Metzner is foglalkozott, mert büszkélkedni szeretnének vele a magyarok, a szlovákok és a csehek is. Nem csoda. Hoffmann Dezső (cseh)szlovákiai magyarként tett szert a világraszóló hírnévre. Meghódította a 60-as évek nemzetközi show-bizniszt; a portréfényképezés megújítójaként és a Beatles legismertebb fotósaként írta be magát a fotózás történetébe.

Hoffmann Dezső 1912 májusában született az akkori Magyar Királyság területén fekvő Selmecebányán. Édesapja halála után a család Zsolnára költözött. Édesanyja, hogy biztosítsa a család megélhetését, újságos standot bérelt. Itt, teljesen elsőként,

könyvárusításba is kezdett. A könyvek, kiadványok mély benyomással lehettek Hoffmann Dezsőre, mert tipográfiát kezdett tanulni az akkor már Csehszlovákia területén fekvő Zsolnán. Újságírói ambíciói később Prágába vitték, ahol baráti kapcsolatainak köszönhetően sorsdöntő irányt vett az élete. Belecsöppent a filmes közegbe, és bár eleinte színházi jegyszedőként dolgozott, rövid időn belül elsajátította a filmezés minden csínját-bínját. Operatőri személyzet tagja lett egy prágai filmstúdióban, néhány évvel később pedig már a 20th Century Fox párizsi leányvállalatánál dolgozott.

A háborús évek és a haditudósítás

Az 1936-ban kitört spanyol polgárháború több tudósítót, fotóriportert is Spanyolországba vonzott. Sokuknak ez nem csupán egy szakmai megbízatást jelentett, hanem jelenlétükkel a világban egyre nagyobb teret hódító fasizmus ellen szálltak szembe. Ki-ki a saját eszközével.

Jelen volt Robert Capa, a magyar származású fényképész, akinek híres fényképét, „A milicista halálát”-t a világ döbbenet fogadta. Ott volt Capa nagy cimborája, Ernest Hemingway is, akinek saját háborús élményei szolgálnak alapjául az irodalom egyik legszebb háborús regényének, az „Akiért a harang szól”-nak. És ott volt Dezső Hoffmann is, aki nemcsak a kisfilmjein és a fényképein keresz-

Együtt a sztárokkal

Hlavaty Kitti

tül tudósította a világot a borzalmakról, de önkéntesként a Nemzetközi Brigád egységében is harcolt Franko diktatúrája ellen.

A háborúban Hoffmann – csupán pár hetes házasként – elveszítette spanyol feleségét, és 1939-ben olyan sérülést szenvedett, amelynek következtében az emlékezete is károsult. Felépülése után folytatta a munkát, és a második világháborúról burmai, indiai és dél-afrikai helyszínekről tudósított. Végül, a normandiai partraszálláskor egy újabb komoly sérülés lehetetlenné tette a további haditudósítást.

Anglia és a világhírnév

A háború után Angliába menekült, ahol az elszánt haditudósítóból pár év alatt a szigetország legkeresettebb fényképésze lett. Kezdetben még saját filmstúdiót is alapított, ami azonban idővel csődbe ment. Magazinoknál, folyóiratoknál alkalmazták fényképészként, ahol egyre nagyobb sikereket ért el.

A Record Mirror könnyűzenei hetilapnál került a kezébe egy nem szokványos olvasói levél, amiben a levél írója egy – akkor még – ismeretlen zenekarra hívta fel a figyelmét. Létezik egy Beatles nevű banda, és nem foglalkozik vele senki sem – panaszkodik a rózsaszín papírra írt levélben egy hölgy rajongó, ezért Hoffmann Liverpoolba utazott megismerni a zenekart. Így indult a mindkét fél

hírnevét megalapozó, több évig tartó, nagyon erős szakmai-baráti kapcsolat.

Fényképezni kezdte a Gombafejűeket, és feltehetőleg náluk hálásabb alanya Hoffmannak nem is lehetett volna. „Mindent megcsináltak, amit kértem. Mindent.” – mondja egy kisfilmben. Filmes múltja és gondolkodása révén olyan megközelítésből tudta látni és láttatni fényképalanyait, ami teljesen új és nagyon hatásos volt. Mozgás közben fényképezte őket. Nem használt fényképállványt, mesterséges megvilágítást, vakut. A spontaneitást és – ahogy a filmkészítésben is – a lendületet akarta elcsípni. A Beatles tagjai pedig benne voltak a buliban. Kimentek a szabadba, a parkba, a tengerpartra, ahol más dolguk sem volt, csak ugrálni, bolondozni, és követni az apjukként tisztelt fényképész utasításait.

A Beatles rövid időn belül példa nélküli népszerűsége tett szert, ami Dezső Hoffmann egy csapásra ismertté tette. Fotói meghatározóak lettek nem csak a Beatles történetében (a leghíresebb és legtöbb képet a zenekarról ő készítette), de a fényképészet irányváltásában is. Az addig tisztán művészként számon tartott fényképezés az egyre erősebb popkultúrában a show-biznisz eszközévé vált. Hoffmann technikája, alapossága olyan meggyőző volt, hogy a filmszakma és a könnyűzene legnagyobb sztárjai keresték fel őt azzal, hogy csi-

náljon róluk fényképet. Jimi Hendrix, Eric Clapton, a Rolling Stones, David Bowie, Rod Stewart és még sorolhatnánk, ki mindenkitől kapott megbízást.

A fotózás számára nem az önkifejezés egyik formáját jelentette, nem a saját egóját erősítette ezzel. Neki azok az emberek voltak fontosak, akik a kamerával szemben álltak, és persze az üzlet. Derű, alázatosság és odafigyelés jellemezte munkáját és személyiségét is. Érdekesen nyilatkozott szakmájáról. Úgy vélte, ez a munka intellektuális és mentális erőt igényel, mert van olyan, hogy az egyik pillanatban egy sztriptíz táncoshoz hívják, rögtön utána pedig már a Buckingham-palotában kell lennie. És mindenhol ugyanazt kell elérnie: a teljes bizalmat, hogy meglássa a másik személyiségét. Ez a legfontosabb ahhoz, hogy az emberek, akikkel dolgozik, őszinték és természetesen legyenek, és a képek jól sikerüljenek.

„Ez a titok nyitja. Megtalálni a telepatikus kapcsolatot a másikkal (...) Akár egy, akár hat fényképezőgéppel fényképezel, mindig csak az egyik szemedet használod. És ez a szem sosem hazudhat.”²

¹Marián Pauer a Fotograf Beatles (Vydavateľstvo Slovart, 2000) könyv szerzője

²Rövid portréfilm Hoffmann Dezsőről: Photographs by Dezo Hoffmann, 1967, rendező: Graham Walker, 1. és 2. rész (angolul)